

LOTYNIŠKAJAM
NOTARIATUI
LIETUVOJE

Lietuvos Respublikos teisingumo ministerijai
El. p. rastine@tm.lt

2023-11-03 Nr. S-532
| 2023-10-18 Nr. 23-15179

DĖL LIETUVOS RESPUBLIKOS MEDIACIJOS ĮSTATYMO NR. X-1702 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 21, 22, 23, 26, 28, 29 STRAIPSNIŲ PAKEITIMO IR ĮSTATYMO PAPILDYMO 3¹ STRAIPSNIU ĮSTATYMO PROJEKTO DERINIMO

Lietuvos notarų rūmai pagal kompetenciją įvertinę pateiktą derinti Lietuvos Respublikos mediacijos įstatymo Nr. X-1702 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 21, 22, 23, 26, 28, 29 straipsnių pakeitimo ir įstatymo papildymo 3¹ straipsniu įstatymo projektą (toliau – įstatymo projektas), teikia šiuos pastebėjimus ir pasiūlymus.

Dėl įstatymo projekto 1 ir 2 straipsnių

Įstatymo projekto 1 straipsniu, kuriuo keičiamas Mediacijos įstatymo 3 straipsnis, siekiama papildyti mediacijos subjektų valdymo ratą, papildomai į jį įtraukiant Lietuvos mediatorių rūmus, kuriems suteikiamos atitinkamos funkcijos. Įstatymo projekto 2 straipsnyje, kuriuo Mediacijos įstatymas papildomas 3¹ straipsniu, nustatyta, kad kiekvienas mediatorius, išskyrus mediatorius, kurie yra teisėjai, yra Lietuvos mediatorių rūmų narys. Aiškinamajame rašte nurodyta, kad pasirinkimas įstatymo projektu nustatyti, jog mediatorių savivaldą įgyvendintų Lietuvos mediatorių rūmai buvo atliktas atsižvelgiant į vienoje iš *ex post* vertinimo ataskaitoje pateiktų rekomendacijų (Nr. 1) – *dėl duomenų apie mediatorių privačiai administruojamus privalomosios mediacijos procesus rinkimo*, bei į tai, kad įstatymo projekto rengėjų nuomone, Lietuvos mediatorių rūmai įgyvendindami mediatorių savivaldą prisidės prie dar kokybiškesnio mediacijos paslaugų teikimo, o visuotinės mediatorių narystės Lietuvos mediatorių rūmuose (išskyrus mediatorius, kurie yra teisėjai) nustatymas, suteiks galimybę efektyviau spręsti su mediatorių veikla susijusius klausimus.

Sutiktina, kad Lietuvos mediatorių rūmai galėtų būti mediatorių savivaldą įgyvendinanti institucija, tačiau privalomos narystės reikalavimas yra perteklinis ir nesuderinamas su kitų teisinių profesijų veiklą reguliuojančiais teisės aktais. Dalis mediatorių yra asmenys, besiverčiantys kita profesine veikla, pvz., advokatai, notarai, teisininkai ir pan., t.y. mediacija jie užsiima papildomai, todėl neaišku, kaip būtų suderinama dviguba privaloma narystė profesinėse asociacijose, pvz., kaip privalomos narystės Lietuvos mediatorių rūmuose reikalavimas būtų suderinimas su Lietuvos Respublikos notariato įstatymo 20 straipsniu, kuriame nustatyti notaro veiklos apribojimai. Pagal Lietuvos mediatorių rūmų įstatus asmuo prieš tapdamas Lietuvos mediatorių rūmų nariu turi sumokėti stojimo mokestį, o vėliau mokėti metinį narystės mokestį, taigi privalomas narystės mediatoriams reikalavimas sukurtų ir papildomą finansinę naštą mediatoriams, o tai neprisidėtų prie mediacijos skatinimo.

Įstatymo projektu taip pat siūloma nustatyti, kad mediatoriaus narystės Lietuvos mediatorių rūmuose gali būti sustabdyta Lietuvos mediatorių rūmų įstatuose nustatyta tvarka. Atkreiptinas dėmesys, kad Lietuvos Respublikos Konstitucinis Teismas 2020 m. rugsėjo 11 d. nutarime „Dėl privalomos atestuotų architektų narystės profesinės savivaldos asociacijoje“ pripažino prieštaraujančia Lietuvos Respublikos Konstitucijai Lietuvos Respublikos architektų rūmų įstatymo (2006 m. lapkričio 21 d. redakcija; Žin., 2006, Nr. 134-5063) 4 straipsnio 4 dalį tiek, kiek joje nustatyta, kad narystės Lietuvos Respublikos architektų rūmuose sustabdymo ir pasibaigimo pagrindai yra numatomi šių rūmų statute. Minėtame nutarime Konstitucinis Teismas pažymėjo, kad

T: (8 5) 261 4757

E: RUMAI@NOTARAI.LT

F: (8 5) 261 4660

A: OLIMPIEČIŲ G. 4, VILNIUS LT - 09237

K: 301538058

S: LT717300010002436873, „SWEDBANK“, AB

pagal Konstitucijos 35 straipsnio 3 dalį įstatymų leidėjas, reglamentuodamas valstybės kontroliuojamos profesijos savivaldą užtikrinančios asociacijos, kuriai pagal įstatymus yra pavesta vykdyti tam tikras valstybės funkcijas ar dalyvauti jas vykdant ir kuriai pagal įstatymą priklauso asmenys, besiverčiantys atitinkama su viešojo intereso įgyvendinimu susijusia savarankiška profesine veikla, steigimą ir veiklą, įstatymu turi nustatyti narystės tokioje asociacijoje sustabdymo ir pasibaigimo pagrindus, be kita ko, susijusius su teise vykdyti šią profesinę veiklą. Taigi, įstatymo projekto nuostatos, kurios nustato, kad mediatorių narystės Lietuvos mediatorių rūmuose sustabdymo pagrindai būtų nustatyti Lietuvos mediatorių rūmų įstatuose galimai prieštarauja Lietuvos Respublikos Konstitucijai. Įstatymų leidėjui visgi nusprendus nustatyti privalomą mediatorių narystę Lietuvos mediatorių rūmuose, narystės sustabdymo ir pasibaigimo pagrindai turėtų būti siejami su mediatoriaus išbraukimo iš mediatorių sąrašo ir laikino mediatoriaus veiklos sustabdymo pagrindais.

Dėl įstatymo projekto 3 straipsnio 2 dalies

Įstatymo projekto 3 straipsnio 2 dalimi siekiama Mediacijos įstatymo 4 straipsnį papildyti 9 dalimi, kurioje nustatoma, kad mediatorius įrašytas į Lietuvos Respublikos mediatorių sąrašą, kasmet iki kovo 1 dienos privalo pateikti metinę mediatoriaus veiklos ataskaitą apie praėjusiais kalendoriniais metais įvykdytas mediacijas, nurodydamas jų rūšį ir skaičių. Metinės mediatoriaus veiklos ataskaitos teikimo tvarką nustato Lietuvos mediatorių rūmai. Toks teisinio reguliavimo nustatymo poreikis grindžiamas *ex post* vertinimo ataskaitoje pateikta rekomendacija (Nr. 1) – *dėl duomenų apie mediatorių privačiai administruojamus privalomosios mediacijos procesus rinkimo*.

Visų pirma siūlomu teisiniu reguliavimu siekiama nustatyti platesnį renkamų duomenų skaičių nei nurodoma *ex post* vertinimo ataskaitos rekomendacijoje Nr. 1 – *ex post* vertinimo ataskaitoje siūloma rinkti duomenis apie mediatorių privačiai administruojamus privalomas mediacijas, o siūlomu nustatyti teisiniu reguliavimu būtų renkami duomenys apie visas mediatoriaus turėtas mediacijas (jų skaičius ir rūšis). Antra, *ex post* vertinimo ataskaitoje buvo siūlomi trys alternatyvūs būdai, kurie padėtų surinkti informaciją apie mediatorių privačiai administruojamus privalomosios mediacijos procesus. Vienas iš tokių pasiūlymų buvo – *informacinėje sistemoje TEISIS įdiegti visų pažymų apie privalomosios mediacijos pabaigą privalomąją registraciją* (Rekomendacija Nr. 1). Įstatymo projekto aiškinamajame rašte nėra paaiškinama, kodėl nebuvo pasirinkta plėsti informacinės sistemos TEISIS funkcionalumo ir joje registruoti visas pažymas apie privalomos mediacijos pabaigą. Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta, manytume, kad įpareigojimas mediatoriams teikti metinės ataskaitas apie visas jų turėtas mediacijas yra perteklinis ir apsunkinantis mediatorius. Kita vertus, pažymų apie privalomas mediacijas registravimas ne tik padėtų rinkti statistinius duomenis apie privalomų mediacijų skaičių, tačiau ir užtikrintų šių pažymų autentiškumą, nes esant abejonėms dėl pažymos tikrumo, teismas, kuriam ši pažyma pateikiama, turėtų galimybę patikrinti, ar atitinkamas mediatorius tokią pažymą išdavė.

Taip pat manytume, kad mediatoriaus išbraukimas iš Lietuvos Respublikos mediatorių sąrašo yra neproporcinga poveikio priemonė skiriama už tai, kad mediatorius nepateikė metinės mediatoriaus veiklos ataskaitos apie įvykdytas mediacijas (Įstatymo projekto 8 straipsnis, kuriuo keičiamas Mediacijos įstatymo 9 straipsnis). Metinės mediatoriaus veiklos ataskaitos būtų teikiamos tik statistiniais tikslais, jų nepateikimas nesukeltų didelių neigiamų pasekmių, todėl jos nepateikimas turėtų būti vertinamas per mediatoriaus drausminės atsakomybės prizmę.

Įstatymo projekto 7 straipsnio

Įstatymo projekto 7 straipsniu keičiama Mediacijos įstatymo 8 straipsnio 2 dalis nustatant, kad mediatoriai privalo kas trejus metus Lietuvos mediatorių rūmams pateikti kvalifikacijos tobulinimą įrodančius dokumentus. Pagal šiuo metu galiojantį teisinį reguliavimą, mediatorius tokius dokumentus privalo pateikti kas 5 metus, per kuriuos turi būti išklausęs ne mažiau kaip 20 akademinį valandų mokymus mediacijos tema. Aiškinamajame rašte taip pat nurodoma, kad

numatoma nustatyti, kad mediatorius per 3 metus turės išklausti ne trumpesnius kaip 24 akademinių valandų mokymus mediacijos tema. Vadinas, padvigubinamas reikalavimas išklausti mokymus mediacijos tema. *Ex post* vertinimo ataskaitoje pateiktoje rekomendacijoje (Nr. 5) nurodoma, kad, *atsižvelgiant į tai, kad įvairios asmenų grupės atkreipė dėmesį į nepakankamą mediatorių kvalifikaciją, siūloma tobulinti mediatorių mokymo sistemą.* Pažymėtina, kad siūlomi teisinio reguliavimo pakeitimai negali būti laikomi tobulinančiais mediacijos mokymo sistemą ir skatinančiais mediatoriui tobulėti, nes mokymo sistemos pagrindas yra jos turinys, o ne privalomų išklausti valandų skaičius. Todėl, pirmiausia, turėtų būti užtikrinta, kad mediatoriai turės galimybę išklausti kokybiško turinio mokymus. Atitinkamai prieš nustatant didesnį privalomų išklausti akademinių valandų skaičių, turėtų būti atliktas tyrimas dėl rinkoje siūlomų mediacijos mokymų turinio, kokybės ir kainos. Rengiant teisės aktų pakeitimus taip pat nebuvo įvertinta papildoma finansinė našta mediatoriams, t.y. kiek papildomai mediatoriams kainuos įpareigojimas išklausti siekiamą nustatyti skaičių akademinių valandų.

Notarų rūmų prezidentas

Marius Stračkaitis